

STATISTIKANÕUKOGU KOOSOLEKU PROTOKOLL

Tallinn

16.04.2026 nr 1-5/26/014

Algus kell 14.00, lõpp kell 16.00

Juhatas Hede Sinisaar

Protokollis Anneli Saarma

Protokoll koostatud 21.04.2026

Osa võtsid Urmet Lee, Raoul Lättemäe, Raivo Ruusalepp, Tarmo Luumann, Kadri Land, Marko Udras, Andrus Alber

Puudusid Pille Lehis, Mari-Liis Jakobson

Kutsutud

Tervise Arengu Instituudi tervisestatistika osakonna juhataja Jane Idavain

Kliimaministeeriumi Strateegia, analüüsi ja digiarengu osakonna juhataja Merilin Olo

Rahandusministeeriumi Halduspoliitika valdkonna halduspoliitika asekanstler Kaur Kajak

Statistikaameti peadirektori asetäitja andmeteenuste alal Reelika Leetmaa

Statistikaameti peadirektori asetäitja andmehalduse ja andmeteaduse alal Liina Osila

Statistikaameti partnerlussuhete juht Jaana Tael

Statistikaameti küsitlusõrgu osakonna juhataja Marika Korka

Statistikaameti teenuste arendusjuht Kristel Luur

Koosoleku avas Hede Sinisaar. Kinnitati päevakord.

Päevakord

1. Statistikanõukogu 2025. aastaaruande kinnitamine.
2. Üleminek teenuspõhisele juhtimismudelile ning ülevaade halduskoormuse vähendamise projektides.
3. Ülevaade Eesti Panga 2024. aasta tegevuskava täitmisest ja 2025. aasta statistika tegemise arenduskavast.
4. Muud küsimused

1. Statistikanõukogu 2025. aastaaruande kinnitamine

Hede Sinisaar tutvustas Statistikanõukogu 2025. aasta aruande eelnõu, mis võtab kokku eelmisel aastal nõukogus arutatud peamised teemad. Aruanne järgib varasemat ülesehitust ja annab lühikese ülevaate Eesti statistikasüsteemist, sealhulgas riiklikust statistikast ja Eesti Panga rollist. Samuti käsitletakse statistikat puudutavat õigusloomet, kus möödunud aastal oli fookus pigem probleemidel ja lahendust vajavatel küsimustel kui konkreetsetel seadusemuudatustel. Teemaaliliselt oli suurim rõhk makromajandusstatistikal ning läbiva teemana toodi taas esile andmehaldus, mis on olnud nõukogu tähelepanu all juba mitu aastat. Aruanne koondab varasemate arutelude sünteesi ega hõlma 2025. aasta esimese koosoleku teemasid.

Arutelus leidsid nõukogu liikmed, et aruanne on sisult tasakaalus ning kajastab hästi nõukogu iseseisvat rolli ja oma seisukohtade kujundamist. Sisulisi täiendusi ei pakutud ning aruannet hinnati üldjoontes sobivaks. Lepiti kokku, et liikmetele antakse veel lühike aeg võimalike märkuste esitamiseks ning kui täiendusi ei laeku, kinnitatakse aruanne ja esitatakse see tähtaegselt rahandusministrile.

OTSUSTATI:

- 1.1. Määrata tähtaeg sisuliste täienduste esitamiseks teisipäeva, 21. aprilli hommikuni.
- 1.2. Juhul kui nimetatud tähtajaks sisulisi täiendusi ei laeku, kinnitada Statistikanõukogu 2025. aasta aruanne esitatud kujul.
- 1.3. Sisuliste täienduste laekumise korral edastada nõukogu liikmetele aruanne muudetud redaktsioonis.
- 1.4. Esitada kinnitatud aruanne tähtaegselt rahandusministrile.

2. Üleminek teenuspõhisele juhtimismudelile ning ülevaade halduskoormuse vähendamise projektides

Kristel Luur andis ülevaate Statistikaameti üleminekust teenuspõhisele juhtimismudelile. Ülemineku vajadus kasvas välja praktilistest probleemidest, mis ilmnesid arengukava koostamisel: organisatsioonikultuur ei olnud piisavalt kliendikeskne, juhtimine oli killustunud, vastutused ebaselged ning otsuste tegemine ei olnud piisavalt andmepõhine. Samuti oldi aeglased ja paindumatud ning sõltuti liigselt monoliitsetest tehnoloogilistest lahendustest. Nende kitsaskohtade lahendamiseks seati eesmärgiks kliendikeskse mõtteviisi juurutamine, juhtimiskvaliteedi parandamine, selgete rollide ja vastutuste loomine ning organisatsiooni arenduste kiiruse ja paindlikkuse suurendamine. Igapäevases juhtimises tähendab see, et teenuseid juhitakse tervikuna, lähtudes kliendi vajadustest ning kokkulepitud juhtimisühikuid. 2025. aastal tehti põhjalik ettevalmistus: määratleti teenused, koolitati juhte ning loodi teenusejuhtide ja portfelli juhtide rollid. 2026. aastast on eesmärk rakendada teenuspõhist juhtimist igapäevases töös. Käesoleva aasta fookuses on teenuste juhtimisrütmi kinnistamine, mõõdikute ja tulemuste vaate arendamine, ressursside selgem sidumine teenustega ning teenuspõhise juhtimise küpsuse ühtlustamine kogu organisatsioonis. Olulise riskina tõi Kristel Luur välja ohu, et teenuspõhine juhtimine jääb formaalseks ja paberile, kui seda ei kasutata järjepidevalt juhtimisotsustes. Õppetunnina rõhutati, et teenuste kirjeldamine on lihtsam kui nende järgi igapäevaselt juhtimine ning rolliselgus ja mõõdikud vajavad pidevat kokkulepet ja juhtide tuge.

Marika Korra tegi kokkuvõtte Statistikaameti halduskoormuse vähendamise peamistest suundadest ja käimasolevatest projektidest. 2024. aastal vähenes halduskoormus ligikaudu 26%, peamiselt tänu väliskaubanduse andmekogumise muutustele ja automatiseerimisele. Halduskoormuse vähendamine on pidev ja pikaajaline töö, mis hõlmab küsimustike regulaarset ülevaatamist, küsitluste arvu ja mahu vähendamist, mittevajalike andmete kogumise lõpetamist, uute andmeallikate kasutuselevõttu ning andmete automatiseeritud kogumist. Viimastel aastatel on kaotatud mitu küsimustikku ning vähenenud keskmine aruandluskohustus ettevõtte kohta. Olulise arenguna võib esile tuua uue andmekogumise arenduse, mille eesmärk on muuta andmete esitamine kasutajasõbralikumaks ning vähendada andmeesitajate ajakulu. Samal ajal tegeletakse andmete dubleerimise lõpetamise ja asutustevahelise andmevahetuse parandamisega. Samuti on oluline mudeldamise roll, mis võimaldab osa andmeid asendada arvutustega ning seeläbi vähendada otsest andmekogumist. Mitmes projektis kasutatakse juba olemasolevaid haldus- ja eraandmeid, et vältida ettevõtjatel samade andmete korduvat küsimist.

Aruteludes käsitleti nii teenuspõhisele juhtimisele ülemineku kui ka halduskoormuse vähendamise tegelikke mõjusid ja järgmisi samme. Teenuspõhise juhtimise puhul küsiti eelkõige muudatuse mõju ning selle kohta, kuidas hinnatakse ülemineku õnnestumist. Selgitati, et juhtide arv veidi vähenes, kuid otsene kärpimine ei olnud eesmärk. Pidev efektiivsuse tõstmine on uude süsteemi juba sisseehitatud. Rõhutati, et muudatuse tulemusi hakatakse hindama väljatöötamisel olevate mõõdikute abil, mis puudutavad teenuspõhise taset, teenuste küpsust ja juhtimiskvaliteeti. Samuti toodi esile, et teenuspõhine juhtimine ja kvaliteedijuhtimise uuendamine on omavahel tihedalt seotud ning aitavad luua selgemaid vastutusi ja paremat ülevaadet organisatsiooni toimimisest.

Halduskoormuse vähendamise arutus keskenduti eelkõige suure languse põhjustele, selle mõõtmisele ja mõjule ettevõtjatele. Selgitati, et suurim halduskoormuse vähenemine tuli väliskaubanduse andmete kogumise muutmisest. Toodi välja, et automatiseerimine annab selgelt tulemusi, kuid paljud lahendused ei jõua veel andmeesitajateni, kuna nende kasutuselevõtt on kulukas või puudub valmisolek. Arutati koostööd Maksu- ja Tolliametiga ning tõdeti, et olemasolevad andmed ei kata endiselt kõiki statistika vajadusi, eriti töötundide puhul. Samuti käsitleti palgalõhe mudelit ja vabade ametikohtade andmeid, kus tehnilised lahendused on valmis, kuid vajavad andmete kättesaadavust ja kokkuleppeid partneritega. Rõhutati, et edasine halduskoormuse vähenemine sõltub eeskätt automatiseerimise laiemast

kasutamisest, andmete kvaliteedist ning sellest, kui hästi ettevõtjad mõistavad kogutavate andmete väärtust.

OTSUSTATI:

- 2.1. Võtta informatsioon teadmiseks.
- 2.2. Võtta teenuspõhise juhtimise muudatuse mõju arutusele pärast praktika kinnistumist ja mõõdikute rakendumist.

3. Ülevaade Eesti Panga 2024. aasta tegevuskava täitmisest ja 2025. aasta statistika tegemise arenduskavast

Jaanus Kroon tegi ülevaate Eesti Panga 2025. aasta tegevuskava täitmisest ja 2026. aasta statistika arenduse suundadest. 2025. aastal täideti kõik statistikaülesanded plaanipäraselt ja täielikult ning statistika avaldati korrektselt vastavalt avaldamiskalendrile. Statistikatöid oli kokku 29 ja uusi ülesandeid juurde ei lisandunud. Samas on statistika kasutatavus viimastel aastatel vähenenud, eriti tabelite vaadete osas. Enim kasutatakse jätkuvalt intressimäärade, laenude ja välissektori statistikat. Paremini toimivad statistikateated, eriti välisreiside statistika, mille nähtavust on suurendatud sihitud ja ajakohase kommunikatsiooni abil.

Edaspidi on oluline uue andmetöötlussüsteemi kasutuselevõtt, et ühtlustada ja lihtsustada statistika koostamist. Eesmärk on viia kõik statistikavaldkonnad lähiaastatel uude infosüsteemi. Euroopa tasandil valmistatakse ette ühtset aruandlusraamistikku, mille eesmärk on ühtlustada krediidiastutuste aruandlust. Tulevikus peaks see vähendama pankade halduskoormust ja viima aruandluse suurel määral tsentraliseeritud andmekeskusesse. Samuti valmistub Eesti Pank uue põlvkonna rahvusvaheliste statistikastandardite rakendamiseks, mis mõjutavad muu hulgas rahvamajanduse arvestust ja maksebilansi statistikat. Vastavad muudatused eeldavad nii meetodilist ettevalmistust kui ka selgitustööd, sest uued näitajad võivad muuta senist arusaama majanduse koondnäitajatest. Rakendamine on kavandatud kümnenääd lõppu.

Eesti Pank teeb tihedat koostööd Statistikaametiga nii andmehalduse ühtlustamisel kui ka reaalmajanduse andmepõhise aruandluse projektides. Sealhulgas osaletakse ettevõtjatele suunatud aruandluskohustuste kalendri arendamises ning ettevõtete aruandluse taksonoomiate ühendamises.

Arutusel küsiti eelkõige andmete dubleerimise kohta Statistikaameti, Eesti Panga ja finantsjärelevalve vahel. Selgitati, et regulaarset dubleerimist ei esine ning vastutusvaldkonnad on asutuste vahel selgelt kokku lepitud. Mõningaid probleeme võib esineda üksikute *ad hoc* päringute puhul, mistõttu rõhutati parema koordineerimise ja ühtse andmekataloogi loomise vajadust. Arutusel toodi esile, et näiliselt sarnased andmeküsitlused võivad sisuliselt erineda (nt soolo- ja konsolideeritud andmed) ning seetõttu on oluline neid erinevusi nii andmeesitajatele kui ka avalikkusele selgitada, et vältida valearusaamu ja põhjendamatu kriitikat.

OTSUSTATI:

- 3.1. Võtta informatsioon teadmiseks.

4. Muud küsimused

4.1. Isikuandmete kaitse seaduse muutmise eelnõu

Urmet Lee selgitas, et arutelu keskmes on eelnõu, mille eesmärk on lihtsustada andmete kasutamist poliitikauuringutes ja teaduspõhises otsustamises. Peamine küsimus on, kas ja millistel tingimustel saab riikliku statistikana käsitleda statistikatöid, mis ei ole kantud statistikatööde programmi ning kas neile peaks kohalduma statistika tegemise erisused isikuandmete kaitse vaates. Ta rõhutas, et Statistikaameti, Justiits- ja Digiministeeriumi ning Andmekaitse Inspektsiooni tõlgendused on erinevad ning ühist arusaama ei ole seni saavutatud. Teema arutelu jätkub 23. aprilli kohtumisel ning vajaduse korral tuuakse küsimus uuesti statistikanõukokku.

4.2. Tarbija ja ettevõtete kindlustunde näitajad

Urmet Lee andis ülevaate tarbija ning ettevõtete kindlustundebaromeetrite näitajatega seotud viimastest arengutest ja avalikust arutlust. Ta kinnitas selgelt, et Statistikaameti tegevusse aga näitajate koostamise meetodikasse ei ole sekkunud ning avalikus ruumis toimunu on olnud poliitiliste osapoolte omavaheline debatt. Alates maikuust alustatakse andmete kogumist, eesmärgiks on tagada näitajate maksimaalne võrreldavus ja võimalikult sujuv üleminek. Ta juhtis tähelepanu, et tegemist on ajakriitilise ja

riskantse uuringuga, kuna vastamismäärade ja tähtaegade nõuded on väga ranged. Urmet Lee märkis, et teema võib ka edaspidi avalikkuse huvi pälvida ning statistikanõukogu on sobivaim foorum selliste teemade arutamiseks.

OTSUSTATI:

4.1. Hoida nõukogu edasiste arengutega kursis ning vajaduse korral tuua teemad tagasi statistikanõukogu korralisele või erakorralisele arutelule.

LISA: Statistikanõukogu_16.04.2026_esitlus

(allkirjastatud digitaalselt)

Hede Sinisaar

(allkirjastatud digitaalselt)

Anneli Saarma